

Asia: VN/32207/2022

Hallituksen esitys etäyhteyksien edistämisestä oikeudenkäynneissä

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne yleisesti esityksestä

Itä-Suomen hovioikeus kannattaa etäyhteyksien säätämisestä lailla ja, että tuomioistuimen jäsenet voivat tarvittaessa osallistua oikeudenkäyntiin myös etäyhteydellä.

Mitä mieltä olette ehdotetuista pykälistä, jotka koskevat tuomarin osallistumista oikeudenkäyntiin etäyhteydellä (OK 2:15-16)?

Ehdotetuissa pykälissä lähtökohtana ja pääsääntönä on, että tuomarit ovat suullisessa käsittelyssä läsnä istuntosalissa. Tätä voidaan pitää pääsääntönä perusteltuna. Etäyhteydellä osallistumisen ja etäoikeudenkäynnin kynnys on ehdotetuissa pykälissä asianmukaisella tasolla ja jättää soveltajalle riittävästi harkintavaltaa.

Pykälien mukaan tuomioistuin päättää tuomioistuimen jäsenen osallistumisesta etäyhteyksien välityksellä ja etäoikeudenkäynnistä. Laista tulisi selkeästi käydä ilmi, osallistuuko ratkaisun tekemiseen käsiteltävän asian kaikki tuomarit vai tekeekö päätöksen yksin puheenjohtaja. Tältä osin pykälien sanamuodot ja perustelut ovat osin ristiriitaisia keskenään. Perusteluissa myös todetaan, että asiasta voitaisiin antaa tuomioistuimessa myös yleinen määräys tai ohje. Viimeksi mainitun osalta toimivaltakysymystä tulisi harkita vielä tarkemmin.

OK 2:15 §:ssä etäyhteyden on määritelty tarkoittavan teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Perusteluissa (s. 31, 5. kappale) annetaan ymmärtää, että riittävää olisi järjestää mahdollisuus etäyhteydellä osallistuvan jäsenen näkeminen kuvayhteyden välityksellä esimerkiksi istunnon aluksi. Tämä on ristiriidassa pykälän kanssa. On perusteltua, että asianosaisilla ja muilla oikeudenkäyntiin osallistuvilla on jatkuva puhe- ja näköyhteys keskenään, kuten ehdotetun pykälän sanamuotokin kuuluu.

Ehdotettu OK 2:15 näyttää pitävän sisällään myös sen, että hovioikeuden jäsen voi todistelutalenneuudistuksen myötä käyttöön otettavassa viittausmenettelyssä katsella todistelutalenteita etäyhteydellä.

Mikä on mielipiteenne etäoikeudenkäynnin julkisuutta koskevasta pykälästä (OK 2:17)? Pidätkö asianmukaisena, että julkisuuden toteuttamisen keinot jätetään tuomioistuimen harkintaan?

Oikeudenkäynnin julkisuuden toteuttamisesta etäoikeudenkäynnissä lienee hankalaa säätää yksityiskohtaisesti kaikkien tilanteiden varalta. Siksi on perusteltua, että asiassa jätetään harkintavaltaa tuomioistuimelle.

Mitä mieltä olette todistelun vastaanottamista etäyhteydellä koskevan momentin (OK 17:52.1) lisäedellytysten kumoamisesta?

Esitykseen ei ole huomauttamista.

Mielipiteenne ilman näköyhteyttä tapahtuvaa kuulemistä koskevista momenteista (OK 17:52.2-3)?

Esitykseen ei ole huomauttamista.

Mitä mieltä olette ehdotetuista oikeudenkäymiskaaren ja rikosoikeudenkäyntilain pykälistä, joiden nojalla asianosaisen osallistuminen oikeudenkäyntiin voitaisiin määrätä toteutettavan etäyhteyden välityksellä (OK 12:8.5 ja ROL 8:13.5)?

Kysymys on poikkeussäännöstä ja sille on asetettu suhteellisen korkea kynnys. Nämä huomioon ottaen hovioikeus pitää esitystä perusteltuna.

Mitä mieltä olette pakkokeinojen ja poissalon seuraamusten käyttöalan laajentamisesta koskemaan etäyhteydellä tapahtuvaa valmisteluistuntoa (OK 5:15 d ja ROL 7:14 a kumoaminen) ja kattamaan osallistumisen etäyhteydellä myös muualta kuin toisessa tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona (OK 12:8.4 ja ROL 8:13.4)?

Esitykseen ei ole huomauttamista.

Mielipiteenne etäyhteyden käyttöalan laajentamiseen koskemaan tunnustamisoikeudenkäyntiä (ROL 8:13.5 kumoaminen)?

Esitykseen ei ole huomauttamista.

Onko teillä muuta lausuttavaa esityksen johdosta?

-

Aalto Teija

Itä-Suomen hovioikeus - Lausunnon ovat valmistelleet hovioikeuden presidentti Antti Savela sekä hovioikeudenneuvokset Eero Antikainen, Minna Koskinen ja Aki Rasilainen.